

приєднуючись до своїх найсильніших впливів: П'яццолла, Колтрейн, Білл Еванс, Дебюссі...» [8].

Таким чином мюзет отримав нове життя і надалі продовжує свій розвиток в акордеонному та ансамблево-інструментальному мистецтві Франції.

Література:

1. Кучерук В. Фахова майстерність. Спеціальний клас (акордеон/баян): хрестоматія з обов'язкової ОК «Фахова майстерність. Спеціальний клас». – Одеса: Олді+, 2023. 226 с.
2. Bal-musette. Wikipedia the Free encyclopedia: site. URL: <https://en.wikipedia.org/wiki/Bal-musette> [Cited 2024, 2 Apr.].
3. Cabrette. Wikipedia the Free encyclopedia: site. URL: <https://en.wikipedia.org/wiki/Cabrette> [Cited 2024, 2 Apr.].
4. History of the Accordion Musette. FONTENAU ACCORDEONS. URL: <https://en.fonteneau-accordeons.fr/blogs/le-blog-de-laccordeon/histoire-de-laccordeon-musette> [Cited 2024, 3 Apr.].
5. L'annuaire des musiciens professionnels. Accordeonistes professionnels. URL: <https://www.musiciens.fr/accordeoniste.htm> [Cited 2024, 5 Apr.].
6. L'histoire du «Musette». Societe Municipale Les Amis de L' *accordeon*. URL: <https://www.accordeon-esch.lu/index.php/fr/menu-monde-accordeon-fr/41-kat-monde-accordeon-fr/kat-historique-fr/42-article-histoire-musette-fr> [Cited 2024, 5 Apr.].
7. Musette. RYM. URL: <https://rateyourmusic.com/genre/musette/> [Cited 2024, 7 Apr.].
8. Richard Galliano: site. URL: <https://www.richardgalliano.com/album-music/new-jazz-musette/> [Cited 2024, 7 Apr.].

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-390-6-81>

«ДОБРИЙ ВЕЧІР, ПАНІМІМАТКО» П. НІЩИНСЬКОГО

Лапчук Б. М.

студентка I курсу магістратури факультету культури і мистецтв

Науковий керівник: Панасюк С. Л.

кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри музичного мистецтва

Волинський національний університет імені Лесі Українки

м. Луцьк, Україна

Постановка проблеми. Петро Ніщинський – відомий український композитор XIX століття, автор безсмертної музично-драматичної

картини «Вечорниці», яка справедливо вважається важливим кроком на шляху до створення української драматичної опери. «Вечорниці» написані як вставна картина до п'єси Т. Шевченка «Назар Стодоля», однак невдовзі після прем'єри у 1875 році, твір набув самостійного концертного життя. «Вечорниці» складаються з семи номерів, серед яких переважна частина – хоріві.

Мета дослідження – здійснити детальний музично-інтонаційний аналіз хору дівчат «Добрий вечір, паніматко» з музично-драматичної картини П. Ніщинського «Вечорниці».

Результати дослідження. Петро Іванович Ніщинський (псевдо Петро Байда) народився у с. Неменка (тепер Іллінецького р-ну Вінницької обл.). Навчався у Київській духовній семінарії. В 1856 р. закінчив Афіньський університет (філософський і богословський факультети), пізніше – здобув ступені магістра наук.

Після повернення на батьківщину викладав російську і грецьку мови у навчальних закладах Петербурга (1857-60), Одеси (з 1860), Ананьєва (з 1855, тепер Одеська обл.), Бердянська (1888-90). Збирав та здійснював обробку українських народних пісень («Байда», «Ой, гук, мати, гук»), писав музичні твори, організовував музичні колективи і керував ними.

В 1875 р. П. Ніщинський створив музичну картину «Вечорниці», як вставну сцену до вистави «Назар Стодоля» Т. Шевченка (вперше виконана в цьому ж році артистичним гуртком М. Кропивницького у Єлисаветграді). Широковідомим став чоловічий хор з «Вечорниць» – «Закувала та сива зозуля».

Петро Іванович підтримував зв'язки з відомими українськими культурними і громадськими діячами М. Лисенком, М. Кропивницьким, І. Карпенком-Карим, П. Саксаганським, А. Желябовим та ін.

З 1820 року жив у с. Ворошилівці (тепер Тиврівського р-ну Вінницької обл.) [1].

Ніщинський перекладав на українську мову твори античних класиків («Антигону» Софокла, 1883 «Одіссею» Гомера, 1889, 1892 6 пісень з «Іліади» Гомера, 1902-03), а також переклав на грецьку мову «Слово о полку Ігоревім» (1881). Автор підручника з грецької граматики та розвідок про грецьку музику [2].

Хор розпочинається оркестровим вступом, в якому провідну роль відіграє група струнних інструментів, і зокрема, партія віолончелей. Таке темброве забарвлення надає вступу лірико-драматичного характеру. Тема написана в тональності g-moll. Вона складається з двох елементів – репетиційного з форшлагами, який виконує функцію своєрідного інтонаційного поштовху і відповіді на нього – мелодизованого низхідного мотиву, викладеного в традиціях українського народного багатоголосся – паралельними терціями. Форма вступу – період повторної будови (4 т. + 4 т.).

Основна тема хору побудована на інтонаціях польки. На це вказує не лише швидкий темп, розмір 2/4, але і ритмічна будова мотиву – восьма, дві шістнадцятих, дві восьмих. Ритмічна пружність, моторність,

акцентність і одночасно акуратність, граціозність є головними ознаками хорової теми. Тема звучить у двоголосному жіночому хорі – у викладі паралельними терціями, на фоні пружного танцювального складу акомпанементу оркестру. Як і в оркестровому вступі тема хору розвивається чотиритактами і побудована у формі модуляційного періоду повторної будови з двотактовим доповненням.

Квадратність формотворення є важливою характеристикою цього хору. Вона зумовлена його танцювальним характером. Повторність у періоді (8т. +10 т.) реалізується не лише на початках речень, але і всередині. Тому, можна сказати, що одним із ключових інтонаційних принципів розвитку цього хору є повторність та варіантна повторність на різних рівнях, ще раз наголосимо, що таке є наслідком танцювальної генези тематизму хору.

Перше речення хору завершується модуляцією в тональність паралелі – В-dur. Друге речення модулює в тональність натуральної домінанти d-moll, що закріплюється двотактовим доповненням.

Наступна чотиритактова репліка Хазяйки «Просимо гостей до хати» інтонаційно впливає з попереднього розвитку хору. Водночас, вона позбавлена явної танцювальності за рахунок акцентування мовних інтонацій і повільного темпу. Її мелодію повторюють і дівчата в хоровому викладі («Сядем заспіваєм те, що знаєм»). У цій восьмитактовій зв'язці сопрано і альти співають паралельними октавами, так само в октавному дублюванні вирішена і фактура оркестру. Зазначений принцип покликаний підкреслити мовні, декламаційні інтонації. Цей розділ в жанровому плані (але не інтонаційно) контрастує з попередньою танцювальністю, хоча тут і відбувається повернення до попереднього темпу *Vivace*.

Реприза хору є динамічною. Вона розпочинається точним повторенням матеріалу експозиції, який тут проходить з іншими словами – «А тим часом з колядою підоспіють парубки». Зміни розпочинаються в другому восьмитакті. Тема, зберігаючи свою ритмічну та фактурну природу, видозмінюється мелодично, зокрема, замість траєкторії руху знизу вгору – використовується зворотній напрямок руху мотиву. Крім того, у експозиції тональний план передбачав модуляцію в d-moll. Тут навпаки – рух відбувається в напрямку закріплення у основній тональності тональності – g-moll. Співвідношення тональних опор у першій частині t-d, а у репрізі III-t певним чином, хоч і неточно, нагадує тональні закономірності старовинної двочастинної форми (старовинна двочастинна форма має тональний план T-D: S-T), що вказує на те, що П. Ніщинський мав спеціалізовані музичні знання, хоча й не отримав ґрунтовної професійної музичної освіти.

Реприза всього хору розширена також за рахунок уведення третього речення «Та й весело ж буде, як зберуться парубки». Ця побудова в загальному інтонаційно близька всьому попередньому розвитку, однак не є таким варіантним повтором основної теми, як низка попередніх.

Зазначений підхід свідчить про вихід інтонаційного розвитку твору на новий шабель, і навіть – про появу нового мелодико-інтонаційного горизонту твору. Разом з тим, підстав трактувати останній восьмитакт як невеличку коду – недостатньо, як через незначні масштаби цього восьмитакту, так і компактність усієї композиції хору, що в сукупності складає 65 тактів. Так чи інакше, останній восьмитакт виконує функцію утвердження енергійного життєрадісного образу хору, а також – роль тонального та інтонаційного його завершення [3].

Висновки. Хор дівчат «Добрий вечір, паніматко» є яскравим прикладом хорового письма П. Ніщинського. У основу композиції покладено виразно фольклорний тематизм, на що вказує ритмічна формула основної теми, особливості голосоведення в хорі, специфіка оркестрової фактури, повторність і варіантна повторність, як основні принципи розвитку матеріалу. Водночас, композитор, в межах наявного драматичного сценарію не обмежується суто можливостями хору, а розбудовує розвинену хорову форму, як динамічну тричастинну композицію з розвитковою серединою мовного складу та видозміненою репризою. За допомогою цих прийомів і засобів однорідний жіночий хор перетворюється на невелику оперну сцену, сповнену активного музично-театрального розвитку, що вдало вписується в концепцію художнього цілого.

Література:

1. Пархоменко Л. Ніщинський Петро Іванович. Українська музична енциклопедія / Гол. редкол. Г. Скрипник. Київ: ІМФЕ НАНУ, 2016. С. 281–284.
2. Коломоець О. М. Хорознавство. Київ: Либідь, 2001. 168 с.
3. Ніщинський П. Вечорниці: музика до драми «Назар Стодоля» Т. Шевченка: клавір. Київ: Музична Україна, 1969. 50 с.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-390-6-82>

СОНАТНА ТВОРЧИСТЬ Й. ГАЙДНА ТА Л. БЕТХОВЕНА: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АСПЕКТ

Леміш О. Л.

*студентка I курсу магістратури факультету культури і мистецтв
Волинський національний університет імені Лесі Українки
м. Луцьк, Україна*

Соната – один із найважливіших жанрів інструментальної музики. Це камерно-інструментальний твір, побудований у формі циклу з трьох або чотирьох частин, контрастних за характером і темпом. Цей жанр